

מאורות השבת

שע"י המכון התורני המאיר ירושלים

שביעי של פסח, אחרי מות - תשפ"ב | גליון 1 | עורך ראשי: הרב נעם יעקובי שליט"א

מכון התורני "המאיר" מציע שירותי הקלדה, הגה"ה, עריכה, עימוד ועיצוב ברמה מקצועית -
לספרי קודש, חוברות, עלונים. לפרטים: 0546371585 - yoelf@asiatec.co.il

"יונתי בחגוי הסלע" - מצבם של בני ישראל לפני קריעת ים סוף - על פי דברי הגאון הצדיק רבי שלמה ברעוודה זצ"ל

שקולך כבר ערב לי מן השירה ששרו כליל פסח (מדרש תהלים א', שמ"ר פי"ח י', והן קורין את ההלל). כמ"ש "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" רש"י ל, כט. (ע"ש בפירש"י).

'מראך נאוה', פירוש שכבר נאוה אתה מן המראה שראיתי כבר, היינו שהלכת אחרי במדבר בלי מזון (מכילתא בא י"ב ל"ט). כמ"ש (ירמ"י ב') "זכרתי לך חסד כו' לכתך אחרי במדבר כו". (עוד פירוש) 'השמיעני את קולך', וזהו שאדע כי לבבך לקיים את התורה. והראיני קאי על מעשים טובים. כי אצל תורה שייך שמיעה. ואצל מעשים ראייה.

לפי דברי הגר"א, הלכו ישראל מחיל אל חיל במדרגות האמונה בפועל, בקול ובמעשה, כמה פעמים, עד שנדרשו לקפוץ לים סוף טרם נקרע. בקול, כשצעקו לה' מן העבודה. במעשה, כשעשו תשובה במעשה, בדם פסח ודם מילה. בקול, כשאמרו את ההלל בליל פסח, בשעת מכת בכורות. במעשה, כשיצאו ממצרים ולא עשו להם צידה. במעשה, כשחזרו לפי החירות בלי פחד, לקיים ציווי השי"ת. ובקול, כשצעקו לה' כשפרעה הקריב, ואז דרש השי"ת מישאל, 'הראיני את מראיך', פי' הראיני עוד נסיון, עוד מעשה של אמונה בפועל ובטחון השלם, ואדע כי לבבך לקיים את מצוות התורה במסירות נפש תמיד. "דבר אל בני ישראל ויסעו לתוך הים", בבטחון גמור, כדי לקיים ציווי ה'. ואח"כ אמר הקב"ה 'השמיעני את קולך', בשירה, כמו ששמעתי את קולך בצעקה. ואדע כי לבבך לעסוק בתורה - הקול קול יעקב - בכל המצבים במשך כל הדורות. כי קולך ערב, כי מכבר שמעתי ממך בקול, אמונה בפועל, בהלל ששרתם בליל מכת בכורות, אשר מסביב היתה קול צעקה גדולה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת (שמות יב, ט), ומ"מ התאמצתם להתגבר על קול צעקת מצרים ופתחתם את פיכם להשמיע קול הלל ושבח לד' אלקיכם המושיעכם. ומראך נאוה, פי' מכבר ראיתי בך מעשה אמונה בפועל, שיצאתם ממצרים והלכתם אחרי במדבר בלי להכין מזון, פעולה גדולה מאד כבטחון השלם.

ומה שפירש הגר"א את הכתוב השמיעני את קולך, "בשירה, כמו ששמעתי את קולך בצעקה", הוא ענין גדול מאד בדרכי האמונה בפועל - הבטחון השלם. כי

כתוב בשיר השירים (ב, יד): **"יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראיך נאוה"**.

ופירש הגר"א, 'יונתי בחגוי הסלע', כשבאו אצל הים אז ישראל היו דומין ליונה הבורחת מן הנץ שרודפה, וברחה לנקיקי הסלע, ובא נחש לקראתה. ואז היא בצרה גדולה. כך היו ישראל אצל הים, כמו שכתוב במדרש (שהש"ר שם). והיינו, שהיו מצרים רודפים אחריהם, והלכו לים, והמו גלי ים לקראתם (זוהר בשלח מ"ז). והיו רצין לימין, ובאו חיות רעות נגדם. ופנו לשמאל, ובאו נחשים ועקרבים נגדם. והיו דומין ממש לאותה יונה אשר היא מחבאת עצמה מפני הנץ בחגוי הסלע ובא הנחש לקראתה.

'בסתר המדרגה', שנשאו עיניהם למעלה וראו שבא רהב שר של מצרים עם שש מאות אלף רבוא מלאכים להלחם עם ישראל, כמו שכתוב בזוהר (עין זוהר בשלח נא). והיו צריכים להסתיר את עצמם גם מלמעלה, וזהו 'בסתר המדרגה', ולא היה להם מקום להסתיר.

ואז אמר הקב"ה 'הראיני את מראיך', פירוש, הראיני עוד נסיון, כמו שראיתי כבר ממך. והיינו (שמות יד, טו) "דבר אל בני ישראל ויסעו לתוך הים", כמו שראיתי שאמרת (שם יד, ב) "וישובו לפני פי החירות", והם עשו כן. ולא שאלו איך נעבור לשוב לרודפינו (שמות רבא פכ"א). ומיד קפץ נחשון לתוך הים (סוטה לז, א) וכל ישראל אחריו, עד שבאו מים עד פיהם (מכילתא בשלח יד, כב) ואז אמרו "הושיעני וכו' כי באו מים עד נפש" (תהלים סט). ואמר הקב"ה למשה "הרם מטך על הים ובקעהו" (שמות יד, טז).

ואחר כך אמר הקב"ה 'השמיעני את קולך' בשירה כמו ששמעתי את קולך בצעקה כמו שכתוב (שם יד, ט) "ויצעקו בני ישראל אל ה'". וזהו (שם טו, ב) "עזי וזמרת יי"ה", פירוש, כי מתחילה הוא 'עזי' בעת צרה, שאתפלל אליו להושיעני. ואחר כך אחר הישועה הוא 'וזמרת יי"ה', כלומר אזמר לו בתשבחות. ואמר 'את מראיך', 'את קולך'. שגם במצרים כתיב (שמות ב, כד) "וישמע אלקים את צעקתם" [הוא בחינת 'קולך', כשצעקו אליו יתב' מן העבודה]. וכתיב (שם ב, כה) "וירא אלקים את בני ישראל" [הוא בחינת 'מראיך', כשעשו ישראל תשובה במעשה, כמ"ש הגר"א שם בפסוק ט ע"ש]. **'כי קולך ערב'** פירוש

וצורר, אין מציק ואין לוחץ ואין מכריח כלל, אם אז יקום האדם ויפתח את פיו בשבח והודאה והלל לאביו שבשמים ית"ש העוזר והמגן והמושיע, וישמח להודות לו ית"ש ויגל לפאר ולרומם ולפרסם כי רק כוחו וגבורתו ית"ש עשתה זאת, ולא יד אדם וחכמת אנוש, ויארץ בזה ולא יקצר - הוא הגבר אשר לבו שלם עם ה' אלקינו, הוא המאמין בפועל, בעל הבטחון השלם. עליו אמר הכתוב (תהלים לג) "כי בו ישמח לבנו, כי בשם קדשו בטחנו" (על פי הגדת 'ליל שימורים' מהגר"ש ברעוודה).

אברהמי לפשיץ

ולכן יכול לכפור, מוסר הוא רצון באדם, ורוצה לעשות דבר בגלל המוסר, שכשהאדם מוסרי הוא רוצה לעשות, ולכן יוכל להילחם ביצר. וגם כשרוצה מהיצר לכפור, יש בו רצון נוסף להאמין ויתגבר רצון זה. ולכן נאמר "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שלאחר שעם ישראל מוסרי ודאי יקיים את המוסר של הכרת הטוב, ולכן ימשיכו להאמין ולא יתפתו אחרי יצרם, משא"כ מעמד הר סיני שהוא רק 'מושכל'. נראה שזה היה כל ענין שיעבוד מצרים, שעם ישראל הפחית מה'אגו' האישי של כל אחד, ונהיו לאנשים מוסריים. ולכן גם מעמד הר סיני היה רק לאחר ש"יחן שם נגד ההר", בלב אחד, שנהיו למוסריים ומעולים במידותיהם. ורק כך ירצו את המוסר של הכרת הטוב שעזמו יש פחות סיכוי לכפירה.

מאת: חזקי ויזל

הימים הם ימים ספורים לפני חג הפסח, שרה אמנם טרודה בהכנותיה לקראת החג, אך מבקשתה אינה פוסקת: "הלוא אתה הוא אחד מעשרת האברכים שהרב מבריסק בחר בהם, כדי לייסד את ישיבתו 'אהל משה', הכי גם לך כה קשה להיכנס אליו פנימה ולבקש ברכה לילדך?" ואילו ר' דוד מחזיק בשלו. מה עשתה צדקנית זו, כשראתה שדמעוניה ותחנוניה אינן פועלות על לב בעלה, בערב חג הפסח יעצה לזלמנ'קה שלה, לחטוף בליל הסדר את האפיקומן של אבא, ולא להחזירו עד שיקבל את הבטחת אבא שיוליכנו אל הרב מבריסק לקבל ברכה מעם הצדיק הנשגב.

זלמנ'קה אשר פיקחות ותמימות שימשו בו כאחת, עשה ככל אשר ציוותה עליו אימו, וחטף את האפיקומן בשעה שאביו היה דבוק ועסוק בדרכו בסיפור יציאת מצרים. כיוון שהגיעה שעת אכילת האפיקומן נוכח רבי דוד כי הוא נחטף על ידי בנו כנהוג, אבל לא שיער כי הפעם יצטרך לשלם מחיר כה יקר, וכאן התחיל המשא ומתן בינו לבין זלמנ'קה: "אקנה לך למתנה ספר 'נפש החיים' מבטיח לו אבא תמורת החזרת האפיקומן, זלמנ'קה אינו מסכים. "אקנה לך 'פני יהושע' "לא" משיב הילד. רבי דוד מנסה להבטיח עוד ספר ועוד ספר, אך להפתעתו, זלמנ'קה אינו מסכים. הילד מבקש מאביו שיבטיח לו כי הוא יכניסו אל הרב מבריסק כדי לקבל ממנו ברכה. שרה היושבת ממולו מרמזת לבנה שיחזיק מעמד ולא יסוג מדרישתו, רבי דוד קורא את המצב אל נכון, השעה קרובה לחצות, ובאין ברירה, הוא נכנע לדרישת הילד, הוא מתנצל בפני ילדו כי

האדם הנמצא בצרה רח"ל, כשפונה לקב"ה בתפלה ותחנונים, אע"פ שעושה מעשה אמונה, מ"מ אין כאן ראייה ברורה על שלמות בטחונו בו ית"ש. כי מה לא יעשה האדם כשהוא נלחץ מאד על ידי צרה רח"ל, כדי להושע ממנה. ובפרט אם הוא כבר השתמש בכל דרכי ההשתדלות ולא הצליח, ואז, בלית ברירה, פותח את פיו בתפלה אליו ית"ש, בודאי אין כאן הוכחה גמורה על שלמות בטחונו בו ית"ש. אמנם לאחר שיצא מצרה לרוחה, ורגשי הצער והפחד כבר נשכחו מלבו, שבת צר

הדיברה הראשונה היא "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". שואלים, הרי ההתגלות בשעת הדיברה במעמד הר סיני היתה גדולה יותר, ולמה לא יוכח האמונה מזה ולא מיציאת מצרים. נראה, שיש הבדל רב בין 'מושכל' ל'מוסר'. שמעמד הר סיני היא רק מושכל, שיש אלוקים ושרוצה שנעבדהו. אבל יצר לב האדם יכול לפתותו להתעלם או ח"ו לכפור באותו מושכל. ולא יאמין באלוקות. ואין כאן 'רצון' שיהיה אלוקים, אלא רק מוכרח שיש אלוקים, ויתכן שרצונו יהיה אחר ויכפור באותו מושכל.

אבל הכרת הטוב להקב"ה אשר נהייתה מיציאת מצרים, היא מוסר, ובהיות האדם מוסרי, גם כשיגיע היצר, יהיה לו רצון כנגדו. ובשונה ממושכל שכנ"ל שהוא רק מוכרח ואין לו איזה רצון לעשייה הזאת,

איזה מתנה ביקש הילד לאפיקומן / סיפור לחג הפסח

יהודי ירושלים ששו ושמחו על קיום כל רמיזה ולו הקלה ביותר של הגה"ק מבריסק זיע"א, שמרו כל תנועה קלה שלו, ויחד עם זאת ציפו בחרדת קודש לברכתו, כבר מזל נחשב מי שזכה לברכתו, אחרי שנוכחו עיניו בעיניו כי אכן צדיק גזור והקב"ה מקיים, האשה הצדקנית מרת שרה, ביתו של הרה"ק ר' עקיבא יוסף שלעזינגער זיע"א לא חדלה מלהפציר בבעלה רבי דוד, כי ילך עם בנם הקטן זלמנ'קה שזה עתה מלאו לו תשע שנים, אל הגאון רבי יהושע לייב מבריסק זצ"ל כדי לקבל ממנו ברכה שיזכה ליראת שמיים. אך רבי דוד דוחה את בקשתה מכול וכול, "קשה עלי למלא משימה זו" הוא טוען, "להיכנס אל הגאון מבריסק סתם ככה כדי לבקש ברכה עבור הילד, אינו דבר פשוט וקל כל כך כפי שהוא נראה בעיניך" מסביר רבי דוד לזוג' הצדקת, "גם גדולי עולם נרתעים ונפחדים בכואם אל בית הרב, ועוד אברך שכמוני?" רבי דוד מספר לאשתו, כי זה עתה הגיע לירושלים מכתב של אחד מגדולי הדור הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק זיע"א - בעמח"ס "בית הלוי" וגאב"ד בריסק, הכותב כי ידיו מרתתין זה שני שבועות מאז התחיל לכתוב מכתב להגאון רבי יהושע לייב דיסקין בירושלים. ואם גדולי הדור ככה רותתים, אנו האנשים הפשוטים שבעם, מה נאמר? אולם כל ההסברים הללו לא הניחו את דעתה של שרה, אדרבה ככל שבעלה הגדיל בעיניה את דמותו ואת גודל ערכו של הרב מבריסק, כן גברה תביעתה ממנו להכניס את הילד אל הקודש פנימה - בית הרב, ולזכותו בברכתו. אך רבי דוד נותר איתן בדעתו וטעמו בפיו "מורא רבי עלי".

הרב ולחזור הביתה כלעומת שבא. אך כאן לא יכול היה הילד להתגבר, והוא פורץ בבכי סוער. הרבנית מבריסק ששמעה את בכי הילד, נבהלה ויצאה החוצה, משראתה את זלמניקה אשר הכירה אותו כבנו של ר' דוד, הציעה לו שקדים ויין מתוק, אך הילד לא נרגע מבכיו, "מה אתה רוצה זלמניקה ואתן לך" אומרת הרבנית, זלמניקה אינו משיב, קולו נשנק מדמעות, "היכן אביך?" שואלת אותו הרבנית, הילד מצביע לעבר החדר, לבסוף שואלת הרבנית את ר' דוד, מדוע בוכה הילד? ורבי דוד משיב "הוא רוצה ברכה מהרב". "נו נו" משיבה הרבנית, "אם דמעות כה רבות כבר שפך הילד על כך, בוודאי מגיעה לו ברכה, אני בעצמי אוליך אותו אל הרב". בן רגע קט הכניסה הרבנית את זלמניקה אל הרב שזה עתה ננער ממחשבותיו, וביקשה לברך את ילדו של ר' דוד, הרב נשא כפיו על ראשו הקטן של הילד ובירך אותו: "יהי רצון דו זאלטס זיין א הערליכער איד" ובתרגום ללשון הקודש "יהי רצון שתהא יהודי אמיתי". בהתרגשות רבה יחד עם כל הרבנים הנוכחים, ענה הילד "אמן" אחר ברכת הרב. אף רבי דוד שבינתיים התקרב סמוך לילדו, הספיק לענות "אמן" אחר ברכת הרב הקצרה, לפני שזרם דמעות חמות שטף את פניו.

שרה הצדקנית עומדת מזה שעה ארוכה כנצח בקוצר רוח ליד אשנב ביתה, ועיניה צופיות לחזרתם של בעלה ושל זלמניקה שלה המצוייד בברכת הרב, וכיוון שראתה את זלמניקה רץ בשמחה, יצאה וחיבקה אותו בזרועותיה תוך כדי מתן תודה והלל להשי"ת אשר עשה את רצונה "א הערליכער איד" זאת הברכה אשר ברך הגאון מבריסק את רבי זלמן בן ר' דוד'ס, וברכתו נתקיימה. מאז ועד יומו האחרון של רבי זלמן, קדושה פרישות וטהרה נראו בו ושולבו בנפשו במזיגה אחת, וכל מעשיו בלתי לה' לבדו. (מבוסס על הספר "ירושלים של מעלה")

אינו יכול להבטיחו על כך, אבל הוא מבטיח להשתדל ככל יכולתו.

המשא ומתן הסתיים, והאפיקומן הוצא ממחבואו כשפני הילד קורנים מגיל ומשמחה. ביום הראשון של חול המועד הגיע זמן פירעון ההבטחה אשר הבטיח אבא. הילד מזכיר לאביו על כך והאב מכיר בצדקת דברי הילד. כאשר רבי דוד חוזר מבית המדרש הוא מבשר לאשתו כי החליט לגשת עתה עם הילד אל הרב לקבל את ברכתו.

הבית כולו נתמלא ששון ושמחה, הילד מרקד בהתרגשות, ושרה שפתותיה נעות בתפילה להשי"ת שתהא שעה זו של ברכת הרב, שעת רצון ורחמים, ולא תאונה כל סיבה לעיכוב הברכה חס ושלום. רבי דוד תופס את הילד בידו ושניהם הלכו יחדיו לכיוון בית הרב. עיני הילד מפיקות אושר, סוף סוף מוליכו אביו אל הרב, עוד רגע ועוד רגע, והרב הגדול מבריסק ישים את כפות ידיו הקדושות על ראשו ויברכהו.

רבי דוד וילדו מתקרבים אל בית הרב, הם מגיעים עד דלת החדר, רבי דוד מציץ פנימה דרך הסדק של הדלת הפתוחה, והנה רואות עיניו את הרבהדומה למלאך ה' לבוש בגדי חג, כולו הדר, יושב על כסאו שקוע בהרהורים. בחדר מושלך הס דומיית קודש, לימינו ולשמאלו של הרב יושבים גדולי תלמידיו, הגאונים והצדיקים רבי יוסף חיים זונענפעלד, רבי הירש מיכל שפירא, רבי ישעיה ובנו רבי יעקב אורנשטיין, רבי נפתלי הירץ הלוי ורבי אליעזר דן רלב"ג. כולם יושבים ברתת ללא תזוזה כלשהי ומסתכלים באימה בדמותו הקורנת של הרב השקוע במחשבות גבוהות אשר מי יבוא בסודן.

ראה רבי דוד את המחזה ונרתע לאחוריו. לא, אי אפשר לו לפתוח את הדלת ולהיכנס פנימה, ליבו מפעם והוא נעצר בדרכו ירא לנפשו, ושוב נוטל הוא את הילד המאוכזב בידו, וכבר גמר אומר בליבו לצאת מבית

מתורת הרבי מפיאסצנה זצ"ל

"האמונה היא ראשית האהבה, היראה וכל עניני עבודה שמתגלים בגוף. כי באמונה אוחו האיש גם באור שלמעלה מן העולמות וההתלבשות, כי הוא מאמין

באין סוף

מה שלמעלה מכל עלמין.

וכשמתחזק באמונתו אז יכול אח"כ להמשיך (=להזמין) חלקים מניצוצות שאחו בהם באמונתו, ואז מתגלה בו אהבה ויראה"

"הנה הישועות והקדושות שה' מאיר לישראל יש בהן אבות ותולדות, כי לא בשעת התגלות הקדושה והישועה בלבד היתה ההארה, אלא מאז מתגלה האור והישועה לנו וגם לדורי דורות. ובפסח ניתן להם כח הזה ששמו

דילוג ופיסוח

שיוכל האיש - באיזה מצב שהוא לקפוץ הרבה למעלה ממצבו.

ואף שאינו נשאר במעלה העליונה מכל מקום כיון שנקלט בקדושה עילאה לשעה, כבר מתחיל מעתה לעבוד את ה' ולעלות במדה מרובה. וכל היום-טוב הזה נקרא פסח, על שם כח הדילוג ופיסוח הנ"ל"

מאורות השבת - אחרי מות

כח התורה היא למעלה מהכל

גדול עם הארץ, שנאמר "יקרה היא מפנינים" - מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. והגאון רבי ישראל סלנטר היה מתבונן בדברי חז"ל הללו ואומר, האדם המקודש ביותר הוא הכהן גדול, הזמן המקודש ביותר הוא יום הכיפורים, המקום המקודש ביותר הוא קודש הקדשים, וא"כ אין לנו מושג מהו גדול הקדושה והמעלה כאשר מתאחדים שלושת הקדושות הללו יחד ביום הכיפורים בזמן כניסת הכהן גדול לקודש הקדשים, אך מ"מ חביב לפני הקב"ה תורתם של תלמידי חכמים שלומדים את התורה בקדושה, יותר מעבודת כהן גדול לפני ולפנים! (הגר"מ שטרנבוך)

אין לנהוג כמנהג הגוים אשר אנו יושבים בתוכם

אף שודאי אסור לנהוג כמנהגם של אומות העולם, אבל במקום שבו הוא נמצא ומתגורר, מן הראוי שצריך הוא להתנהג כמו אנשי המקום שהוא גר בו, ולא להיות משונה מהם... ואפשר שירצו בני ישראל לעשות כמעשה מצרים, משום "אשר ישבתם בה", ומן הראוי לנהוג כמנהג המקום. וכן ירצו לעשות "כמעשה ארץ כנען" - "אשר אני מביא אתכם שמה", ויאמרו עוד שעל דעת כן הביא אותם הקב"ה שמה, על מנת שינהגו כמותם... לכן פירט הכתוב 'מצרים' ו'כנען' דוקא, להדגיש שאף כמעשיהם לא תעשו!

חרדתו של איוב

נראים סתומים וחתומים, כי מה בין איוב למיתתם של נדב ואביהוא?

וכתב החיד"א, את אשר שמע פתרון לזה: הנה אמרו חז"ל (סוטה יא, א), כי שלשה היו באותה עצה של "הבה נתחכמה לו" - בלעם, איוב, ויתרו, בלעם יעץ, איוב שתק, ויתרו ברח. ומאחר ואיוב אחז בפלך השתיקה, הוא היה סבור שמא תעלה לו שתיקתו שלא יענש על כך, זאת עד אשר ראה שנדב ואביהוא נענשו, והנה אחד החטאים אשר בגינם מתו, שאמרו מתי ימותו שני זקנים הללו ואנחנו ננהיג את ישראל. וכאשר נדקדק בלשון חז"ל ניווכח כי לא שניהם אמרו זאת: אמר נדב לאביהוא, "אימתי ימותו שני זקנים הללו ואנו מנהיגים את ישראל", עכ"ל. הרי שנדב הוא שאמר את הדברים, ואביהוא רק שתק, ולמרות זאת שניהם נענשו ומתו, מזה מוכח שהשתיקה אף היא עוון פלילי היא. זהו שאמרו חז"ל - כיון שראה איוב מיתת שני בני אהרן, אמר "אף לזאת יחרד לבי" - שאף אני עתיד להיענש על שתיקתי באותה עצה...

וקדושי עליון שאין לנו השגה בקדושתם, נענשו ונידונו בייסורים כדי שיבואו לעולם הבא מזוככים מכל נדנדוד חטא.

"רפאות תהי לשריך ושקוי לעצמותיך"

אפשר שימות, לזה אמר אף ש"את משפטי תעשו ואת מצותי תשמרו", "וחי בהם". ועוד, בעבור שאמרו ז"ל (עירובין נד, א) חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר (משלי א ט) "כי לויית חן הם לראשך", חש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר "וענקים לגרגרותיך", חש במעיניו יעסוק בתורה, שנאמר (שם ג, ח) "רפאות תהי לשריך", לזה אמר "וחי בהם", שאפילו יהיה חולה יתרפא בהם, ויהיה וחי כמו "וימרחו על השחין ויחי" (ישעיה לא, א).

"בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה".

(ויקרא טז, ג)

במדרש כאן (ויקרא"ר כ"א, ו) איתא: "בזאת יבוא אהרן", בזכות התורה שנקראת 'זאת', שנאמר "וזאת התורה", ע"כ. ומבואר בדברי חז"ל דבר נפלא, שאע"פ שהכהן גדול נמצא לפני ולפנים בקודש הקדשים, מ"מ אין די לו בעצם זכות הכהונה ובכח קודש הקדשים ובכח יום הכיפורים, אלא צריך הוא את כח התורה כדי שיוכל לכפר על בני ישראל, ומבואר שכח התורה היא למעלה מהכל.

וכבר אמרו כן חז"ל (הריות יג, א) ממזר תלמיד חכם קודם לכהן

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיים לא תלכו". (ויקרא יח, ג)

הקשה הגאון רבי יצחק מוולאז'ין בספרו 'פה קדוש', הרי נאסר לבני ישראל ללכת בדרכם של כל העמים, ואם כן מדוע הדגישה התורה כאן במיוחד 'ארץ מצרים' ו'ארץ כנען'?

וברש"י כתב: "מגיד שמעשיהם של מצרים ושל כנעניים, מקולקלים מכל האומות".

אך לולי דברי רש"י כתב רבי איצ'לה לבאר, כי האדם יכול לחשוב,

"יודבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני

ה' וימותו". (ויקרא טז, א)

אמרו חז"ל במדרש: כיון שראה איוב מיתת שני בני אהרן, אמר "אף לזאת יחרד לבי" (איוב לו, א)*. והדברים

* הגר"מ שטרנבוך שליט"א ביאר בכוננת הדברים, דאיוב שסבל צרות רבות, לא הבין מדוע מגיע לו צרות ויסורים כאלו, אבל כשהתבונן במיתת שני בני אהרן ראה שאע"פ שהם היו קדושי עליון וגדולי הדור ולא חטאו אלא בחטא דק מן הדק, מ"מ נענשו בעונש נורא, והבין מזה שגם האדם הגדול ביותר, הקב"ה מעניש ותובע אותו על כל נדנדוד חטא לפי גודל מדרגתו, ואז החל לפחד בראותו כמה משפטי ה' תהום רבה - ועד כמה מדקדק הקב"ה עם צדיקיו כדי שיבואו לעולם הבא מזוככים מכל חטא. וכיוצא בז מצאנו בהרבה צדיקים שסבלו צרות רבות בחייהם, וכמו יעקב אבינו שכל ימיו סבל צרות ומכאובים, וכמו שאמר לפרעה "מעט ורעים היו ימי שני חיי", וכן רבי עקיבא שסרקו את בשרו במסריקות של ברזל עד ששאלו מלאכי השרת את הקב"ה "זו תורה וזו שכרה". ומכאן לימוד גדול לאדם בשעה שמתרגשים עליו צרות ויסורים רח"ל, שלא ישבר ברוחו לחשוב שהוא רשע ופושע גדול והקב"ה שונאו ח"ו, אלא אדרבה "את אשר יאהב ה' יוכיח", שהרי גם צדיקים

ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אם חי". (ויקרא יח, כו)

הקשה בספר 'תולדות יצחק', מהו 'וחי בהם'. ופירש, כי ידוע שהמצוות לא ניתנו לו למות בהם אלא לחיות בהם, שנאמר (דברים ו, כד) "לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה". ונכלל לפרש, לפי שהעמל בתורה מתיש כחו, כי למה נקרא שמה 'תושיה' על שם שמתשת כחו של אדם, ומצד החולשה